

Sygn. akt IV CNP 52/13

POSTANOWIENIE

Dnia 19 lutego 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska

w sprawie ze skargi powodów
o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku
Sądu Apelacyjnego
z dnia 6 lipca 2011 r.,
w sprawie z powództwa B. S. i J. S.
przeciwko Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Okręgowego w L.
o odszkodowanie,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 19 lutego 2014 r.,

- 1) odrzuca skargę;**
- 2) zasądza od powodów na rzecz Skarbu Państwa
- Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 1.800
(jeden tysiąc osiemset) zł tytułem zwrotu kosztów
postępowania.**

UZASADNIENIE

1. B. S. i J. S. wystąpili ze skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego z 6 lipca 2011 r., którym oddalona została ich apelacja od wyroku Sądu Okręgowego w L. z 24 listopada 2010 r., oddalającego ich powództwo o odszkodowanie skierowane przeciwko Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Okręgowego w L.

Powodowie wyodrębnili „podstawy skargi”, za które uznali naruszenie: - art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c. w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności; - art. 378 § 1 w zw. z art. 379 pkt 5 k.p.c.; - art. 417 § 1 k.c. (w brzmieniu obowiązującym do 1 września 2004 r.) w zw. z art. 113 § 1 k.p.c. (w brzmieniu obowiązującym do 2 marca 2006 r.) w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP w zw. z art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności; - art. 417 § 1 k.c. w zw. z art. 417¹ § 2 k.c. w zw. z art. 424¹ k.p.c. w zw. z art. 102 ust. 1 ustawy o kosztach w sprawach cywilnych i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP w zw. z art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności; - art. 417¹ § 2 k.c. i art. 45 i 77 Konstytucji RP, art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Wykonując obowiązek oznaczenia przepisów, z którymi zaskarżony wyrok jest niezgodny (art. 424⁵ § 1 pkt 3 k.p.c.), wskazali na: - art. 113 § 1 k.p.c. (w brzmieniu obowiązującym do 2 marca 2006 r.) w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP w zw. z art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności; - art. 102 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP w zw. z art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności; - art. 48 § 1 pkt 6 k.p.c.; - art. 417^{1b} § 2 k.p.c. w zw. z art. 77 ust. 1 Konstytucji RP; - art. 117 k.p.c. Skarżący nie wyjaśnili, jaką różnicę w ramach przytoczonego wyżej wyliczenia przypisują „podstawom skargi” i oznaczeniu przepisów, z którymi zaskarżony wyrok jest niezgodny.

Realizując obowiązek uprawdopodobnienia szkody poniesionej przez wydanie zaskarżonego wyroku wskazali, że ma ona charakter szkody majątkowej i niemajątkowej. Ze stwierdzenia, że „ponieśli również szkodę majątkową”, na którą

składają się zasądzone od nich na rzecz przeciwników procesowych koszty postępowania w sprawach z powództwa C. H. SA w W. przeciwko nim oraz z ich powództwa przeciwko Skarbowi Państwa (łącznie - 16.6604,25 zł i 16.200 zł) należy wnosić, że za niemajątkową uznali szkodę spowodowaną nieuwzględnieniem ich wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych w sprawie z powództwa C. H. SA w W. przeciwko nim o zapłatę (pierwsza część wyводу w pkt V skargi).

Skarżący przytoczyli brzmienie art. 424^{1a} § 1 k.p.c., podali, że w sprawie zakończonej zaskarżonym przez nich wyrokiem wystąpili uprzednio ze skargą kasacyjną, której Sąd Najwyższy nie przyjął do rozpoznania, a wobec brzmienia powołanego wyżej przepisu wnieśli o skierowanie przez Sąd Najwyższy zapytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego: „czy w świetle art. 424^{1a} § 1 k.p.c., ograniczającego zakres zaskarżenia skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem poprzez wyłączenie zeń prawomocnych wyroków sądu drugiej instancji, od których wniesiono skargę kasacyjną, należy rozumieć tylko skuteczne wniesienie skargi kasacyjnej i jej merytoryczne rozpoznanie, czy też przewidziane przez ten przepis wyłączenie możliwości wniesienia skargi od prawomocnego wyroku dotyczy sytuacji, w których Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania”.

2. Zgodnie z jednoznacznym sformułowaniem art. 424¹ § 1 *in fine* k.p.c., skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia dopuszczalna jest jedynie wówczas, gdy zmiana lub uchylenie zaskarżonego orzeczenia w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Ciężar wykazania tych okoliczności spoczywa na skarżącym, o czym stanowi art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c., stawiający skarżącemu wymagania wykazania w skardze, że wzruszenie zaskarżonego wyroku (postanowienia co do istoty sprawy) w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe.

Powodowie przyznali, że zaskarżony przez nich wyrok zapadł w sprawie, w której dopuszczalne było wniesienie skargi kasacyjnej i taka skarga została przez powodów wniesiona. Postanowieniem z 28 lutego 2012 r. Sąd Najwyższy odmówił jednak jej przyjęcia do rozpoznania.

3. W niniejszej sprawie skarżący domagają się stwierdzenia niezgodności z prawem wyroku wydanego w sprawie o odszkodowanie za szkodę, która miała im być wyrządzona orzeczeniem sądowym, niezaskarżalnym skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia i przez to podlegającym ocenie co do zgodności z prawem bezpośrednio w procesie odszkodowawczym. Od wyroków wydanych w takich sprawach skarga kasacyjna jest dopuszczalna.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ustalone jest stanowisko, że jedną z przesłanek dopuszczalności i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest wykorzystanie przez stronę przysługujących jej od konkretnego orzeczenia środków prawnych, w tym środków odwoławczych zarówno zwykłych, jak i o charakterze nadzwyczajnym. Znajduje ono potwierdzenie w art. 424¹ § 1 k.p.c. Z art. 424^{1a} k.p.c., obowiązującego od 25 września 2010 r., a dodanego do kodeksu postępowania cywilnego ustawą z 22 lipca 2010 r. (Dz. U. Nr 155, poz. 1037) wynika, że od wyroków sądu drugiej instancji, od których wniesiono skargę kasacyjną oraz od orzeczeń Sądu Najwyższego skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie przysługuje. Brzmienie zacytowanego przepisu jednoznacznie wskazuje na to, że samo wniesienie skargi kasacyjnej od zaskarżalnego nią orzeczenia wyłącza dopuszczalność skargi o stwierdzenie jego niezgodności z prawem. Dla dopuszczalności skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia bez znaczenia jest, czy skutecznie wniesiona skarga kasacyjna zostanie przyjęta do rozpoznania (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 15 czerwca 2007 r., I CNP 27/07, Lex nr 347327; z 28 maja 2008 r., II CNP 38/08, Lex nr 494146).

3. W ocenie Sądu Najwyższego, rozwiązanie normatywne ustalone w art. 424^{1a} § 1 k.p.c. nie budzi takich wątpliwości co do jego zgodności z Konstytucją, na jakie powołują się skarżący, postulując wystąpienie z zapytaniem prawnym do Trybunału Konstytucyjnego. Sygnalizowana przez nich wątpliwość wiąże się ze sposobem wykładni - użytego w art. 424^{1a} § 1 k.p.c. - pojęcia „wniesiono skargę kasacyjną”. Skarżący postulują taki kierunek jego wykładni, by przez „wniesienie skargi kasacyjnej” rozumieć jej przyjęcie do rozpoznania. Gdyby ten pogląd zaakceptować, to każde orzeczenie sądowe co do istoty sprawy, wydane

w dwuinstancyjnym postępowaniu cywilnym, byłoby nadto jeszcze zaskarżalne skargą kasacyjną, a w razie jej niedopuszczalności lub odmowy przyjęcia do rozpoznania - skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Art. 176 ust. 1 Konstytucji RP, pominięty przez powodów w wyliczeniu konstytucyjnych wzorców ochrony, deklaruje obowiązywanie w polskim systemie prawnym modelu co najmniej dwuinstancyjnego postępowania sądowego, ale nie gwarantuje dopuszczalności i obowiązku merytorycznego rozpoznania nadzwyczajnych środków zaskarżenia od każdego orzeczenia sądowego co do istoty sprawy wydanego w tym postępowaniu. Z trójinstancyjnego modelu procedury cywilnej ustawodawca wycofał się po stwierdzeniu, że prowadzi on do naruszenia standardu rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie. W dalszym ciągu jednak postępowanie ze skargi kasacyjnej, o ile istnieją podstawy jej przyjęcia do rozpoznania, zapewnia skarżącemu dalej idącą ochronę niż postępowanie ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Nie ma zatem podstaw do przyjęcia, że stronie należy umożliwić wniesienie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w każdym wypadku, gdy Sąd Najwyższy odmówi przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej, którą strona próbowała zakwestionować wydane w jej sprawie orzeczenie.

4. Niezależnie od powyższego trzeba zauważyć, że obowiązkiem wnoszącego skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest uprawdopodobnienie szkody, jaką miał ponieść w związku z wydaniem kwestionowanego orzeczenia (art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c.). Uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody polega na złożeniu przez skarżącego oświadczenia, że szkoda wystąpiła - ze wskazaniem jej rodzaju i rozmiaru - oraz uwiarygodnieniu tego oświadczenia przez powołanie i przedstawienie dowodów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 sierpnia 2005 r., III CNP 4/05, OSNC 2006, nr 1, poz. 16). Niezbędne jest przy tym przeprowadzenie przekonującego wyводу wskazującego na czas powstania szkody oraz związek przyczynowy między nią a wydaniem zaskarżonego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 31 stycznia 2006 r., IV CNP 38/05, BSN 2006, nr 4, s. 10).

Wypód powodów na temat szkody, jaką miał im wyrządzić zaskarżony wyrok nie jest jasny. Jako jej postać powodowie wskazują obowiązek zapłaty kosztów

postępowania w sprawie, w której odmówiono im zwolnienia od kosztów sądowych oraz w sprawie z ich oddalonego powództwa o odszkodowanie. W orzecznictwie przyjęto natomiast, że nie stanowią szkody uzasadniającej wniesienie skargi koszty procesu, którymi strona została obciążona, nawet wtedy, gdy zostały uiszczone (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 28 listopada 2006 r., III CNP 46/06, niepubl.; z 16 maja 2012 r., II CNP 6/12, Lex nr 1232596; z 31 października 2013 r., IV CNP 34/13, Lex nr 1391302). Niejasny jest wywód skarżących na temat szkody „w postaci niemajątkowej” (na takie jej określenie wskazuje stylistyka pkt V skargi), mającej polegać na tym, że skutek wydania wadliwego orzeczenia o kosztach sądowych powodom nie udało się doprowadzić do wzruszenia niekorzystnego dla nich orzeczenia, zasądzonego na rzecz ich przeciwnika kwotę 939.400 zł. Tej właśnie kwoty powodowie dochodzili odszkodowawczo od pozwanego Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Okręgowego w L., w drodze powództwa, które zostało oddalone wyrokiem zaskarżonym przez nich skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Szkodę polegającą na obowiązku zapłaty przeciwnikowi procesowemu powyższej kwoty trudno uznać za niemajątkową, ale jej powstanie niewątpliwie nie jest wynikiem wydania orzeczenia zaskarżonego skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, gdyż tym środkiem zaskarżenia powodowie nie kwestionują orzeczenia, którym odmówiono im zwolnienia od kosztów sądowych w sprawie przeciwko nim o zapłatę z powództwa C. H. SA w W., lecz wyrok w sprawie ze swojego powództwa o odszkodowanie za szkodę wyrządzoną im przez orzeczenie odmawiające zwolnienia ich od kosztów w tamtym postępowaniu.

5. Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 424⁸ § 2 k.p.c. oraz co do kosztów postępowania - art. 108 § 1 w zw. z art. 424⁴, art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., przy uwzględnieniu stawek określonych w § 6 pkt 6 i § 13 ust. 5 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 461), orzeczono jak na wstępie.

j

